MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI

MAGISTRAT DR. PAUL COPPINI

Seduta tal-5 ta' Mejju, 2006

Citazzjoni Numru. 97/1999/1

Eugene Bajada .

vs

Angelo Debrincat ;
Angelo Calleja ;
Giorgia mart Joseph Vella ;
U
John Debrincat .

Il-Qorti ,

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-attur, wara li ppremetta :

Illi l-attur huwa proprjetarju u fil-pussess ta' raba agrikolu fl-inħawi magħrufa bħala "Taż-Żagħwi" limiti Munxar, Għawdex, tmiss nofsinhar ma' triq pubblika, tramuntana mal-familja Bajada, u punent ma' beni ta' Giorgia Vella u Angelo Debrincat, inkluż il-passaġġ bir-riġel fuq in-naha

tan-nofsinhar ossia lbiċ tar-raba ta' l-attur, liema raba kien mifrud mir-raba mir-raba attigwa b'hajt tas-sejjiegħ ;

Illi l-konvenuti jew min minnhom f'dawn l-aħħar jiem ikkommettew spoll vjolenti u klandestin għad-dannu u bi preġudizzju ta' l-attur billi waqqgħu l-ħajt tas-sejjiegħ illi jifred il-passaġġ bir-riġel minn raba attigwa u ferrxu l-ġebel ta' dan il-ħajt tas-sejjiegħ matul ir-raba ta' l-esponenti ;
Illi minħabba dan kollu, l-attur kien kostrett jintavola rikors ta' mandat ta' inibizzjoni sabiex il-konvenuti jiġu inibiti milli jgħaddu minn fuq l-art tiegħu minn ħin għal ieħor; liema mandat iġib in-numru 63/99 fl-ismijiet 'Eugene Bajada -vs- Angelo Debrincat et' u ġie eżegwit fl-10 ta' Gunju, 1999 u għalhekk din il-kawża qegħda ssir ukoll in sostenn ta' dak il-mandat ;

Illi l-attur interpella lill-konvenuti inutilment sabiex jerġgħu jibnu l-istess ħajt tas-sejjieħ u hekk jispurgaw l-ispoll vjolenti u klandestin kommess minnhom .

Talab lill-konvenuti jgħidu għaliex m'għandhiex din il-Qorti :

1. Tiddikjara illi intom konvenuti kkommettejtu spoll vjolenti u klandestin billi intom jew min minnkom waqqajtu l-ħajt tas-sejjieħ fuq deskritt ;

2. Tordna u tikkundanna lilkom konvenuti jew min minnkom terġgħu tibnu l-istess ħajt tas-sejjieħ fi żmien qasir u perentorju illi jiġi lilkom prefiss ;

3. Fin-nuqqas, tawtorizza lill-attur jibni dan il-ħajt taħt is-superviżjoni ta' perit appuntat għal ta' l-apposta u għas-spejjeż tagħkom konvenuti .

Bl-ispejjeż tal-ittra uffiċjali ta' Gunju 1999 u tar-rikors ta' mandat ta' Inibizzjoni tat-3 ta' Gunju 1999 Mandat numru : 63/99 kontra tagħkom; u bl-inġunzjoni għas-subizzjoni illi għaliha minn issa intom inġunti .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-attur debitament ikkonfermata bil-ġurament tiegħu .

Rat in-nota ta’ l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti li eċċepew illi :

1. Illi l-azzjoni tentata mill-attur ma tinkwadrax ruħha fil-parametri tad-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 843 (1) tal-KOPC Kap. 12, liema kawża kellha tkun mhux dik ta' spoll iżda dwar il-jedd imsemmi fil-mandat ta' inibizzjoni fl-istess ismijiet (Mandat Inibizzjoni Numru 63/99), u ċioe' sabiex l-attur jipprova l-pretensjoni tiegħu li l-eċċipjenti mgħandhomx jgħaddu minn fuq ir-raba proprjeta' tiegħu, u stante li ma hemm ebda ness bejn il-mandat imsemmi u din il-kawża, it-talba tal-attur sabiex l-eċċipjenti jiġu kkundannati jħallsu l-ispejjeż tal-mandat ta' inibizzjoni għandha tiġi miċħuda ;

2. Illi t-talbiet attriċi huma totalment infondati fid-dritt u fil-fatt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kollha kontra l-attur ;

3. Illi ħadd mill-eċċipjenti ma waqqa' ħajt tas-sejjieħ in kwistjoni u lanqas kellhom ebda interess li jagħmlu dan u jiċħdu bil-qawwa kollha dak li qed jikkontendi l-attur li kienu huma li waqqgħu l-ħajt ;

4. Illi hija assurdita' u kontradizzjoni mill-aktar lampanti dak li qiegħed jikkontendi l-attur bl-azzjoni tentata minnu meta l-eċċipjenti għandhom kawża oħra kontra l-attur innifsu li tinsab pendenti quddiem din il-Qorti (Ċitaz. Numru 225/97) biex proprju jiġi ordnat jerġa' jwessa' l-passaġġ fil-għalqa tiegħu kif kien qabel ma huwa dejqu għal mogħdija ta' madwar tliet piedi, u issa bit-twaqqigħ tal-ħajt tas-sejjiegħ fil-passaġġ li tħalla mill-istess attur fil-għalqa tiegħu mhux talli ma kibirx il-passaġġ iżda talli kwalunkwe' aċċess li l-atturi kellhom minn ġol-għalqa tal-attur sa qabel ma twaqqa' l-ħajt, ġie ostakolat għal kollox bil-ġebel u issa l-eċċipjenti lanqas biss ma jistgħu jgħaddu bir-riġel mill-passaġġ li kien ħallielhom l-istess attur . Altru li min waqqa' l-ħajt, l-intenzjoni tiegħu kienet li issa jelimina għal kollox l-aċċess tal-eċċipjenti minn fuq l-għalqa tal-attur ;

5. Illi fi kwalunkwe' każ bla preġudizzju għall-premess ma jissussistux l-estremi għall-eżercizzju tal-azzjoni ta' spoll tentata mill-attur ;

6. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tal-konvenuti kkonfermata bil-ġurament ta' Giorgia Vella .

Rat il-verbal tagħha tat-2 ta' Diċembru 2005 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza .

Rat in-noti ta’ l-osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti .

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda prodotti u l-affidavits u dokumenti esebiti .

Ikkunsidrat :

Illi din hija kawża ta’ spoll . Dwar kawża ta’ dan it-tip ġie mfisser illi :

“In tema legali jingħad li l-‘actio spolii’ hija radikata pjuttost fuq l-esiġenzi ta’ utilita’ soċjali milli fuq il-prinċipju assolut tal-ġustizzja, u hija eminentement intiża sabiex tkun estiża l-protezzjoni lil kwalunkwe pussess, u jiġi mpedut li ċittadin privat jieħu l-ġustizzja f’idejh; b’mod li l-fini tagħha huwa dak illi jiġi restawrat l-istat tal-pussess li jkun ġie skonvolt jew turbat ;

L-art. 572 (illum 535) tal-Kodiċi Ċivili, li jikkontempla din l-azzjoni, huwa ndubbjament ta’ ordni pubbliku, u huwa inerenti għall-fatt ta’ min b’awtorita’ privata jagħmel għad-dannu ta’ terza persuna att li, għalkemm jista’ jkollu dritt għalieh, ma jkunx jista’ jeżerċitah mingħajr l-intervent tal-Qrati (ara Kassazzjoni Torin 1 ta’ Awissu 1879 in re Borboglio vs. Fischt, Volum XIII, P. 1, pag. 555 tal-Annali tal-Gurisprudenza) . Ma’ dan l-artikolu fuq imsemmi tal-liġi ċitata, ma għandux jiġi minsi l-art. 794 (illum 791) tal-Kodiċi tal-Organizazzjoni u Proċedura Ċivili, li jaħseb u jgħid li kontra l-azzjoni ta’ spoll ma humiex ammissibbli

ħlief eċċezzjonijiet dilatorji – dak li huwa konfermat mill-ġurisprudenza lokali u estera (ara Vol. XXXI. I. 296 Appell 8 ta' Marzu 1943, in re "Francesco Mifsud vs Michele Cassar" ; Vol. XXI. II. 83 P'Awla Civili, 20 ta' April 1916, in re 'Michelina Falzon vs Giuseppe Bonello et.' konfermata fl-Appell fis-26 ta' Marzu 1917; Kassazzjoni Palermo 27 ta' Ottubru 1899, in re Decarcano vs. Cafici, Foro Catanese Vol. 1889, pagna 124; u dan biex ingħataw xi sentenzi) ; …..".[1]

Illi, għalhekk, kif ġie ripetutament imfisser mill-qrati tagħna, jenħtieġu tliet elementi sabiex tirnexxi kawża bħal din :

(i) li l-attur kellu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa spoljata (*possedisse*) ;

(ii) li gie disturbat f'dan il-pussess (*spoliatum fuisse*) ; u

(iii) li għamel il-kawża fi żmien xahrejn mill-allegat spoll *(infra bimestre deduxisse*) .

"*Jekk imqar xi wieħed minn dawn ir-rekwiżiti essenzjali ma jiġix ppruvat, l-azzjoni taqa' mingħajr ma jkun hemm bżonn li jiġi ndagat jekk jirrikorrux anki r-rekwiżiti l-oħra*."[2]

Dwar din l-azzjoni l-**Mattirolo** jispjega illi :

"*La reintegrazione del possesso a favore di chi ne fu spogliato e' una misura di ordine pubblico, e' un provvedimento diretto a conservare la pace pubblica . L'articolo 695 del Codice Civile applica, in tutto il suo rigore, la regola **"spoliatus ante omnia restituendus"**. Il perche' l'azione di reintegrazione, compiuto lo spoglio, compete a qualunque possessore, astrazione fatta dal carattere del suo possesso, sia pur questo anche solo*

---

[1] Margherita Fenech v. Pawla Zammit : Prim'Awla : 12.4.1958 vol. XLII.. II. 975

[2] Joseph Tabone v. Joseph Flavia sive de Flavia ; Appell Civ. 7.3.1958 – vol. XLII. I. 86

precario, o di origine illegittima, purche' pero' abbia il carattere esteriore dell'esercizio di un preteso diritto."[3]

Għalhekk sabiex il-Qorti tkun tista' tilqa' t-talbiet attriċi, jrid jiġi stabilit jekk fil-każ in eżami jeżistux dawn it-tliet elementi . Mill-provi mressqa rriżulta illi l-attur qed jilmenta minn inċident fejn, passaġġ għall-mogħdija bir-riġel illi huwa kien ħalla fil-ġemb tal-għalqa tiegħu, kien spiċċa mgħotti b'ġebel tas-sejjiegħ li twaqqa mill-ħajt li jifred ir-raba tiegħu minn dik ta' terzi[4] .

Niġu għalhekk minnufih għall-eżami dwar l-eżistenza o meno ta' l-elementi rikjesti f'kawża ta' spoll .

Il-Pussess :

Dwar dan l-element sabiex tirnexxi kawża ta' spoll ingħad :

"*Illi l-ewwel rekwiżit, kwindi, sabiex l-azzjoni tar-rintegrazzjoni tista' tiġi milqugħa bil-favur, huwa li l-instanti jkollu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa li fuqha jkun pretiż li sar l-ispoll . L-espressjoni wżata mill-liġi –"***possession of whatever kind***" – dak li jinteressana f'dal-każ – tikkomprendi tant il-pussess ċivili kemm dak sempliċement naturali, u anki dak vizzjuż ; imma pero' tesiġi dejjem f'dak li jippromwovi din l-azzjoni xi pussess; l-għaliex, jekk l-attur f'kawża bħal din li fuqha qegħdin nitkellmu ma jkunx ippossjeda l-ħaġa, l-azzjoni hija destinata li ma tirnexxix.*"[5]

Fil-każ in eżami jirriżulta illi dan il-passaġġ kien ġie ffurmat mill-attur stess xi ftit taż-żmien wara illi huwa kien akkwista l-proprjeta' u pussess ta' l-għalqa in kwistjoni mingħand zijuh . Dan ma ġiex kontestat mill-konvenuti, illi lkoll kellhom dritt jgħaddu minn fuqu wkoll sabiex jaċċedu għar-raba tagħhom li kienet interkjuża . Li huwa kontestat bejn il-partijiet huwa t-tip ta' passaġġ li l-konvenuti jgawdu

---

[3] Trattato di Dirito Giudiziario Civile Italiano Vol. I. 5 ta.ed.1902 Torino, para. 271 .

[4] ara ritratt esebit a fol, 46 tal-process .

[5] Fenech vs Zammit ġia ċitata

minn fuq dan il-passaġġ, u ċioe' jekk hux sempliċement bir-riġel jew inkella bl-inġenji wkoll . Infatti din il-kwistjoni tifforma l-mertu ta' kawża oħra li għadha pendenti quddiem din il-Qorti wkoll[6] .

Li Spoll :

L-att li minnu qed jilmenta l-attur huwa dak ġia msemmi, u ċioe' t-tfiegħ tal-ġebel meħud mill-ħajt tas-sejjieh li jifred l-għalqa ta' l-attur minn dik ta' terzi, u li ġie mifrux matul il-passaġġ kollu .

Iż-Żmien :

Lanqas hu kontestat illi dan ix-xogħol sar fi żmien il-festa tal-parroċċa tal-Munxar fl-aħħar ta' Mejju 1999, u għalhekk il-kawża preżenti, li ġiet intavolata fl-14 ta' Gunju 1999, saret entro t-terminu ta' xahrejn konċess mil-liġi sabiex issir kawża bħal din .

Madankollu, il-konvenuti jiċħdu għal kollox illi huma b'xi mod kienu nvoluti f'dan l-ispoll . Għalhekk huwa ferm importanti f'tali ċirkostanzi illi mhux biss jiġi determinat jekk jeżistux l-elementi normalment rikjesti sabiex tirnexxi kawża bħal din, imma wkoll illi jiġi pruvat fil-grad ta' ċertezza meħtieġa f'kawża ċivili, illi l-konvenuti jew xi ħadd minnhom tassew ikkometta dan li spoll jew inkariga lil ħaddieħor biex iwettqu . Infatti l-liġi tagħna tgħid b'mod inekwivoku illi din il-kawża trid issir kontra "**l-awtur ta' li spoll**".[7] Ġie mgħallem a propożitu illi :

"*Giusta l'art. 695 del nostro codice Civile*, (u ċioe' l-Kodiċi Ċivili taljan li kien jirreferi għall-kawża ta' spoll), *non si puo' domandare di essere reintegrato nella cosa di cui si e' sofferto lo spoglio se non contro l'autore di esso . Son parole testuali della legge; parole che non possono far sorgere alcuna dubbiezza nella interpretazione del precetto legislattivo*." [8]

---

[6] citaz, nru. 225/97 .
[7] art. 535 (I) tal-kap.16 .
[8] Giovanni Lomonaco : Della Distinzione dei Beni e del Possesso - 2da. ed.1922 pag. 449 .

Ma ġew prodotti ebda xhieda okulari ta' l-inċident mertu tal-kawża odjerna . L-attur innifsu jammetti anke fl-istess premessi taċ-ċitazzjoni tiegħu illi ma jafx eżattament min wettaq dan li spoll u infatti l-kawża ntavolaha kontra l-konvenuti jew min minnhom . Fil-kors tas-smiegħ tal-kawża donnu jitfa' l-ħtija fuq il-konvenut Angelo Calleja u jallega illi dan wettaq l-ispoll in kwistjoni fil-lejl ta' wara li kienet spiċċat il-festa tar-raħal, wara li dan kien telaq minn ħanut fejn kien qed jixrob ma' xi ħbieb tiegħu . Imma l-konvenut Calleja ġab provi li juru illi wara li telaq mill-festa mar id-dar u beda jagħmel it-tħejjijiet biex tella' xi baqra mir-razzett tiegħu Malta għall-qatla dakinhar stess filgħodu kmienu . Għalhekk jikkontendi illi ma setax kellu ħin biżżejjed sabiex iwettaq dan li spoll, tenut kont ukoll illi dan l-att ma kienx jikkonsisti biss fit-tfiegħ tal-ġebel fil-passaġġ, imma min wettqu qaghad iferrxu matul il-passaġġ kollu u anke mblokka l-entratura tiegħu[9] .

F'tali ċirkostanzi l-Qorti ma tistax tkun konvinta illi dan il-konvenut partikolari jew xi ħadd mill-konvenuti l-oħra kien l-awtur ta' dan l-att ta' spoll kontra l-attur u għalhekk din il-kawża ma tistax tirnexxi .

Għal dawn il-motivi, peress illi ma ġiex pruvat sodisfaċentement li l-konvenuti jew xi ħadd minnhom wettaq l-ispoll ilmentat mill-attur, tiddeċidi l-kawża billi, filwaqt illi tilqa' t-tieni, tielet u raba' eċċezzjoni tal-konvenuti, tiċħad it-talbiet attriċi bl-ispejjeż kontra l-attur .

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------

[9] ara a propositu d-depożizzjoni ta' l-istess Angelo Calleja u ta' Karmnu Attard u d-dokumenti minnhom esebiti (a fol. 176) .